

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 290 אב תשפ"א

סיקור מהכנס הארצי לבודקי העירובים בארץ הקודש

בשבוע זה התקיים בסייעתא דשמיא הכינוס הגדול לבודקי עירובין מכל רחבי ארץ הקודש, והשתתפו בו עשרות אברכים ת"ח שעוסקים במסירות

במלאכת הקודש, מרכסים, חיפה, נתניה, בני ברק, פתח תקוה, ירושלים, אלעד, נתיבות, ועוד. ובמקביל השתתפו עימנו הרבנים החשובים שנשאו דבריהם לחזק את ידי האחראים די בכל אתר, ואת "מוקד העירוב" שמסייע לכולם, וגם מעורר את הציבור ומלמד להקפיד על ההלכה, ולא לטלטל במקומות שאינם

כשרים או שאינם ברמת הכשרות הראויה.

בתחילת הכינוס עסקנו לבאר בקצרה את הדינים החשובים המעשיים בזמנינו, שנוגעים למצב הכשרות בעירובי הישובים שהציבור הולך להתארח בהם, ופרטנו את שמות הישובים ורמת כשרותם. לאחר מכן עסקנו בפתרונות לשעת חירום, כיצד יותר קל לתקן את העירוב ביום שישי אחר הצהריים, או

להקים עירוב בצימר שאינו מוקף כהלכה, באיזה צורה לקשור את החוט כשאין ברזל בראש העמוד, ואיך לקשור לקיר שאין בו בורג או דבר מתאים. וכן באיזה סוג חוט כדאי להשתמש, ומדוע עדיף להשתמש בחוט בנאים, שונה מחוט הדיג המומלץ לעירוב קבוע. איך לחבר את הלחי לקיר בלי לעשות בו חור, עם

הדגמה מעשית באמצעות כלים ואביזרים. ועוד מגוון דברים פרקטיים שמועילים במיוחד לעוסקים בשטח במלאכת הקודש.

הלכות שסיפר הגר"י אדלשטיין זצ"ל על העירוב בבריסק

הגאון רבי מרדכי אדלשטיין שליט"א, רב קהילת נאות יוסף, פתח בחשיבות שנדרש לברר על העירוב בכל מקום, ולא להסתמך סתם על כל דבר, כי יש הרבה בעיות, וכמה חשוב הכינוס הזה שמחזקים את העירובין. ועוד שעל ידי העיסוק בהלכה, נוצר חיזוק במקומות רבים. וסיפר שכאשר היה ענין בכשרות הבשר שבא מחו"ל, והחזו"א סבר שיש לאסור את המין המשונה שאין עליו מסורת, הוא אמר לגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל שימסור בישיבה כמה שיעורים על עניני סימני בהמה, ועי"ז יתקבלו הדברים. וכך היה. א"כ הלימוד שלנו מחזק את עשיית העירובים. עכשיו שמעתי שבקרית שמונה הרב רוצה לתקן את העירוב, ואני בטוח שזה בזכות ההתעוררות שלומדים פה.

בהמשך הדברים סיפר הגר"מ דברים ששמע מאביו הגאון רבי יעקב זצ"ל על העירוב שהיה בבריסק. דבר אחד החמירו אצל מרן הגר"ח מבריסק זצ"ל, בענין צורת הפתח שלא יהיה שינוי במפלס הקרקע באמצע הפתח, אף כשאינו תל המתלקט. והטעם משום שההבנה בצורת הפתח שהיא נחשבת מחיצה, היינו על ידי שהעמודים שבצדדים כביכול נמשכים לסתום את כל רוחב הפתח, וא"כ כשהקרקע בצד אחד גבוהה משאר הפתח, אם נמשיך את העמוד שנמצא בגובה אל אמצע הפתח, הרי יהיה באמצע חלל ג' טפחים תחת המילוי הזה, וא"כ זה מחיצה תלויה, ואין העמוד הגבוה יכול לסגור את הפתח. אבל כשבא אבי אל החזו"א זצ"ל סיפר לו על הדין הזה, ואמר שלא הבין את סברת הגר"ח שהרי זה כדרך הפתחים. והחזו"א באמת לא סבר כהגר"ח, אלא התיר גם כשיש מפלס נמוך יותר מג' טפחים [רק לא בתוך הד' טפחים הסמוכים לעמוד]. ורק אם יש מפלס של י' טפחים זקופים או בשיעור תל המתלקט, הסתפק החזו"א משום שמחיצה מחלקת את הפתח.

[יש להוסיף, שיש עוד שיטה בענין זה, שמקורה בדברי שו"ת האלף לך שלמה להגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל, שאם העמוד נמצא על מדרגה של יותר מג' טפחים ביחס לשאר הפתח, נחשב שהעמוד נמצא במקום אחר ואינו יכול להצטרף לצורת הפתח. ולמעשה גם שיטה זו לא התקבלה, אלא כשיטת החזו"א שרק אם יש מדרגה של י טפחים זקופים, או עכ"פ בשיעור תל

המתלקט, נחשב מקום אחר, והמחיצה פוסלת את צורת הפתח העוברת מעליה. ולפ"ז התבאר כאן ג' שיטות, א. כאשר צד אחד נמוך מחבירו ג' טפחים, או שיש באמצע הפתח שקע בעומק ג' טפחים ואפילו ללא מדרגה או שיפוע תלול, בזה החמירו בבריסק כנ"ל. ב. כאשר יש שינוי תלול כמו מדרגה בגובה ג' טפחים עד י' טפחים, ובזה החמיר האלף לך שלמה, שנחשב שהעמוד במקום

אחר מהפתח. ג. כשיש מדרגה יי טפחים או תל המתלקט, שהחזו"א אוסר משום מחיצה תחת צורת הפתח, ולפעמים בערימת עפר תחת החוט, נחשב גם לרשות היחיד תחת צורת הפתח, שזה יותר חמור].

דבר נוסף שהביא הגר"מ אדלשטיין שליט"א, שבבריסק הקילו בקשירת החוטים בחור בתוך העמוד, שבעצם

החוטים בווור בזמן וועכוור, שבעצם החוט נמצא מעל העמוד, אלא שהעמוד ממשיך גם מעליו, ונחלקו בזה הפוסקים, והרב מבריסק סבר להכשיר. אני זוכר ברמת השרון שהיו פעמים שלא היו להם עמודים, והיו צריכים לקשור לעצים, והיו עושים חריץ בצד של העץ, ותוחבים את החוט בתוך החריץ, והחשיבו אותו מעל העמוד. אבל בדבר זה הפמ"ג מחמיר שכיון שהעמוד ממשיך למעלה מן החוט, אינו נחשב למשקוף מעל העמוד, וכן המשנ"ב (סי שס"ב ס"ק ס"ד) הביא את דברי הפמ"ג להחמיר, [והחזו"א מתיר].

עוד סיפר כמה שענין העירוב היה חשוב אצל אביז זצ"ל, שגם בסוף ימיו כשלא היה יכול לדבר, ביקש לדעת שעניני העירובין והמקוואות מתנהלים כראוי, וכשעשו תיקון גדול בעירוב של רמת השרון, היתה לו שמחה גדולה. אנו מכירים טובה למוקד העירוב, שפועל ומחזק הרבה את העירובין, ועושים שיהיה בתכלית ההידור והכשרות. אנו נמצאים בזמן שמתאבלים על החורבן, וכתוב בנביא שלא חרבה ירושלים אלא שלא שמרו בה שבתות, וכאן שמחזקים את השבת זה מביא את הגאולה. ונסיים במה שאומרים בהושענות, "הושענא אום נצורה כבבת, גומרת הלכות שבת, דורשת משאת שבת, הקובעת אלפיים תחום שבת, ומשיבת רגל משבת, תנחילנה ליום שכולו שבת".

החשיבות של בורג אחד במטוס גדול. ההשפעה של חוט אחד

הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א עורר על נושא חשוב, שבעירוב הפרטים הקטנים יכולים לפסול את כל העירוב. משל למטוס גדול שיש בו אלפי ברגים, שאלתי מישהו איזה בורג הכי חשוב במטוס? ואמרתי לו כולם חשובים, שאם בא אדם והוציא בורג אחד, והבורג הזה עולה בחנות בסה"כ חמשה שקלם, אבל כאשר בלעדיו המטוס אינו יכול לטוס, הוא שווה מליון. כך

בעירוב, מגיעים לישובים או לעיר כלשהי ויש עשרות עמודים טובים, וחמישים לחיים במקום, ורק לחי אחד אינו במקום, הכל פסול. אם יש פינה אחת שהחוט אינו קשור מעל העמוד, אלא מהצד, כל העירוב פסול כי יש לו פירצה אחת, ואסור לטלטל בכל הרחובות והחצרות שבו. וזה צריך מומחיות. כאן יש לנו את הרב אנגלרד

שיודע לשים לב לפרטים הקטנים והחשובים כל כך. לפעמים באים לרב של הישוב ואומרים שיש בעיה בפינה איזה חוט לא טוב, והוא אומר שזה לא נורא אם בפינה אחת יש בעיה, כי השאר טוב. זה טעות, כי אם חסר דבר אחד, הכל לא טוב ואין עירוב כלל.

לפני שלושים שנה היו אומרים על משנה ברורה חלק ד' "זכה מלאכתו נעשית על ידי אחרים", ולא היו לומדים בו. וכעת הרב אנגלרד מלמד אותנו את המציאות בכל סעיף איך זה נוגע למעשה. בכל ההלכות צריך לחזור כדי לזכור, ובעירובין צריך גם להוסיף ללמוד את המציאות, בלי זה לא שייך לדעת לקיים למעשה. כתוב כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו. נברך שה' יתן לו כח להמשיך, וגם לכם לכל אלו שעוסקים בעירובין, שתמשיכו לעשות את העירובין כהלכה. וכל מי שנוסע לנופש או לאיזה מקום, שיתקשר למוקד

קו ישיר לשיעורי העירובין של הרב משה אנגלרד שליט"א 073-295-1621 שיעורים יומיים שלוחה 4

העירוב לברר, שכיום הוא יודע כבר על והרבה מאוד מקומות. ובזכות שמתחזקים בעירובין ניגאל בקרוב ממש, וימים אלו יהפכו לנו לששון ולשמחה.

מה לעשות בצימר שאין עירוב טוב, מה שעושים כשאין מזגן

הרה"ג ר' ישראל ז'ק שליט"א, העוסיק במלאכת הקודש בעיר מודיעין עילית, נשא דברים לכבוד המשתתפים, ואמר. הגעתי לכאן כדי להיות בגדר "חבר אני לכל אשר יראוך", כשאני יודע מה שהרב אנגלרד עושה, כל כך הרבה דברים נפלאים, והוא קרא לי, באתי למרות שאיני רגיל לדבר בציבור. גם אליי מתקשרים אנשים ביום שישי לשאול, והם נמצאים במקומות שאין עירוב כשר, ושואלים איך לעשות עירוב בלי ידיעות גדולות בעירובין, האם אפשר לקשור את החוט לבנין, ואם נשאר לו רווח בין הבנינים. זה בלתי אפשרי לענות כך ולקוות שייצא עירוב כשר. והשואל אומר, אם כך מה אני יעשה, הרי התינוקות בבנין אחד והאוכל ואחרים בבנין אחר ואיך נעביר מצד לצד. למה שואלים על העירוב רק בערב שבת, הרי אם יש מזגנים שאלת לפני שסגרת על השכירות, ואיך החדרים נראים כבר ידעת, ועל העירוב לא דאגת, עכשיו כבר קשה לסדר.

השואל ממשיך ודורש למצוא לו פתרון, ושואל אם כך מה יש לעשות. אמרתי לו מה היית עושה עם המזגנים בצימרים לא עובדים, היית חוזר הביתה. אז בבקשה גם כעת שחסר לך עירוב, תחזור הביתה. שמירת השבת היא לא פחות ממזגנים.

היום יש יותר מודעות לפחות לישיבות וקבוצות, אבל גם בזה יש מכשולות גדולים. קראו לי ישיבה שהזמינו אותי לסדר את העירוב כי זה מקום סגור. הגעתי והיה בתים משני צדדים של הכביש, ואין שום גדר מסביב. אמרתי לראש הישיבה אין כאן כלום, וגם אי אפשר לסדר עירוב לפני שבת. ראש הישיבה שאל איך יתכן, הרי הרב הזה היה כאן, וישיבה פלונית, והחסידות ההיא. אמרתי לו שעל זה איני יודע לענות, אבל המציאות שאין כאן שום דבר, וגם אי אפשר להקיף את כל המקום הזה.

כמה חשוב שמעוררים כאן את הנושא ומביאים אותו למודעות של הציבור, דברים שלא היו פעם כלל. אבל גם כילפי האחראים בשכונות שנמצאים כאן, שעוסקים במלאכת הקודש, אפילו בימים אלו שהחום לוהט, בכל זאת מתמסרים לבדוק ולתקן. חיזקו ואימצו.

עצות חשובות מהעירוב במודיעין עילית לפיקוח ותיקון מוצלח

יש לי המלצה חשובה, אומר הגר"י ז'ק, שאנו עושים בעירנו מודיעין עילית, וזה חשוב כדי שהעירוב יפוקח טוב, שיהיו שנים יחד, אחד בודק והשני מתקן, או אחד בודק שבוע אחד והשני בודק שבוע שאחריו, כדי שיהיה לאחראי פיקוח על עצמו. אם אותו אדם גם בודק וגם מתקן, בהכרח הוא מיקל לעצמו בדברים מסוימים ובזמנים מסוימים, שלא לתקן ולא לדקדק מידי, מחמת הקושי הגדול שהתיקונים דורשים. אבל אם יש עוד מישהו מולו, זה נותן מוטיבציה חזקה לעשות בצורה מהודרת. וגם העזרה ההדדית נותנת כח

לעשות הרבה יותר ממה שעושים לבד.

עוד דבר חשוב, כאשר יש תקלה, אם חוט נקרע או לחי נפל, לדעת למה זה קרה, אם רכב פגע בו, או מישהו עשה בכוונה. הענין הוא, שכאשר אני יודע מה גרם לבעיה, אני יודע להתמודד שהיא לא תחזור שוב, אבל אם איני יודע מה גרם, אני צריך לחשוש שמא זה יקרה שוב, ומי יודע אם לא מיד לאחר התיקון.

כמו כן כדאי לשתף את הקבלנים בבעיות שהם עושים לעירוב. למרות שבאמת אין לנו כח לעצור אותם, וגם לא למנוע מהם, אבל ברוב המקרים הם מעדיפים לא להזיק לנו, ואם הם הזיקו הם יעדיפו לסייע במשהו לפתור את הבעיה. [ובפרט אם אפשר בהתחלה לפנות מישהו מכובד, או גורם עירוני]. עוד האריך בסיפורים השטח בנושאים אלו, וחיזק את העוסקים בעירובים שהשתתפו בכינוס מרחבי הארץ, שמתמודדים עם הבעיות הגדולות שנובעות מעבודות בניה, עם חוסר התחשבות בתשתית העירוב.

בהמשך הכינוס נשא דברים הגר"ח קלמנוביץ שליט"א, שהגיע במיוחד לחזק ידי העוסקים, ולעורר על ההלכות החשובות הנוגעות לעירובים השכונתיים. לאחר מכן הגר"י שילה שליט"א האחראי על העירובים בעיר רכסים, הסביר את ענין עשיית השכירות מגוי ומומר, וסיפר סיפורים רבים כיצד פנה לכל מיני אנשים, ואיך הצליח לשכנע אותם להסכים להשכיר. הציבור התענג על הדברים, והפיק ממנו הרבה לקחים.

לאחר סיום הכינוס נגשו הרבה אחראים להודות על התועלת הגדולה שקיבלו, וכן רבים שהתקשרו אחר כך לציין את התועלת שהיתה להם. לאור הדברים אנו מקווים לקיים בהמשך ימי עיון מיוחדים, שיהיה בהם עוד נושאים חשובים שיועילו לאחראים החשובים והמסורים.

לחיים שנותרו במקומם אך תלויים בגובה

בימים אלו לקראת ימי בין הזמנים, גוברת הפעילות במוקד העירוב, על מנת לתת מענה לכל הנופשים, וגם לתת שירות להתקנה ופיקוח על עירובים במקומות נופש, לקבוצות וליחידים. וכל זאת בנוסף לפיקוח השבועי הקבוע מידי שבוע. נביא כאן שני דברים שנלמד מהם כמה הלכות. בבני ברק ברחוב בית שמאי, העיריה בונה גינה חדשה, וממילא כמובן שהעירוב שעובר סמוך לגינה נהרס. האמת היא שגם כל הגדרות של החצרות שמסביב נהרסו על מנת לבנותם מחדש, אך ההבדל הוא שאנשי החצרות יכולים להמתין כל זמן הבניה בלי גדרות, משא"כ העירוב לא יכול להמתין שבת אחת. ומחמת זה אנו נאלצים להעמיד כל שבוע דבר חדש, ולהתמודד לבד עם ההוצאות ומאמץ רב.

במקרה זה אפשר לראות שהקבלן לא פגע בלחיים של העירוב, אבל הוא העמיק את הקרקע בגובה מטר, כדי לעשות כניסה נמוכה לגינה [במקום המדרגות שהיו], וכעת הלחיים תלויות בגובה. במצב כזה הן אינן כשרות, משום שמחיצה תלויה ג' טפחים אינה כשרה, וה"ה בלחי שיש בו דיני מחיצה (שו"ע סי שס"ג ס"ז לחיים שלא נפגעו אבל נפסלו כי הן תלויות ויי). ואע"פ שמתחת הלחי יש עפר ולא

אויר. מ"מ נחשב מחיצה תלויה, כי בעפר הזה אין שטח רחב ד', ואין לו דין קרקע, אלא הקרקע היא למטה, וביחס לקרקע הלחי תלוי למעלה מג' טפחים.

הפתרון שעשינו הוא, שהעמדנו לחיים אחרות למטה על הקרקע, וחיברנו אותם באותו מקום אל הלחיים התלויות, וכך השבנו את צורת הפתח למקומה. לאחר השבת הסירו את הלחיים והחביאו אותם בצד, כדי שלא יהרסו שוב בעבודות שבמהלך השבוע, וביום שישי הבא, יהיה יותר קל להשתמש בהם שוב באותה צורה.

הקבלן ששמר על הלחי ופסל אותו מחמת זה

דבר נוסף מבין הדברים שהוצרכנו לתקן בשבוע האחרון, באזור אחר שאנו מפקחים עליו, היו עבודות עפר, והטרקטור אמנם נזהר לא להרוס את הלחי של העירוב, אבל מתוך הזהירות נגרם בעיה אחרת. כיון שכאשר אסף את העפר ששפך, הוא לא התקרב ללחי, נוצר לפני הלחי ערימת עפך בגובה חצי מטר, ובמצב כזה נחשב שאין בלחי שיעור מחיצה, כיון שהחלק המכוסה בעפר, הרי הוא כמו בתוך הקרקע. ואפילו שבמקרה זה הלחי ניכר ואינו מכוסה ממש.

בכל זאת כאשר הקרקע שלפני הלחי לכיוון חלל הפתח נעשית גבוהה, הרי הלחי אינו גודר ואינו מחיצה כלפי המקום של הפתח, ואין בו שיעור לחי.

הפתרון הוא לפנות את העפר שלפניו, וליצור שיעור קרקע. לכן צריך לפנות רוחב ד' על ד' טפחים. ואת הנותר בערימה לאחר מרחק ד' מהלחי ניתן להשאיר, לפי מה שהתבאר לעיל

כדעת החזו"א, ודלא כחומרת בריסק. [ויש לעיין לפי חומרת בריסק כאשר הקרקע ישרה, ויש באמצע גבעה קטנה של ג' טפחים. ועיין בזה].

החובה לברר על העירוב אצל מומחי הכשרות המוסמכים

בימים אלו לקראת היציאה לערי וישובי ארץ, חובה עלינו להזכיר מה שברור

לכל קוראי העלונים האלו, שאי שיש לסמוך מהצהרת המשכיר, וגם לא מכל מי שאינו מומחה לדבר הזה. הכשרות היא רק ע"י בירור אצל העוסקים המומחים והמוסמכים בתחום העירובין, שהם יודעים לשים לב לפרטים ההלכתיים, שכל פרט משפיע על כל הכשרות. לצערינו אנו מוכרחים לומר. שיש מקומות שגרים בהם משפחות חרדיות, והעירוב שם אינו בדרגת כשר, ומפני כבודם איננו יכולים

C 054-84-833-20 2 לפני שיוצאים לנופש מבררים על כשרות העירוב ותחום שבת במוקד העירוב 054-84-833-20

לפרסם זאת ברבים. לכן יש לברר כל מקום שנוסעים, ולא לטלטל כאשר אין כשרות מוסמכת שמאשרת את העירוב, שהוא ברמת כשרות המתאימה לציבור בני התורה.

> צוות "מוקד העירוב" בברכת נופש כשר ושמח.

לשאת במשא שאתה וילדיך נהנים ממנו כל שבת. לא נותנים להזדמנות הזו לחמוק מהידיים ומצטרפים למגבית ה**-150,000 ש"ח** לפעילות של שנת תשפ"א וזוכים מיד בזכות העצומה – זיכוי הרבים הגדול ביותר!

לפני שאתה נוסע לשבת, שוכר מקום, הרם תרומה כעת למען העירוב, בטל' 05484-83320 או באמצעות מכשירי "קהילות" או "נדרים פלוס" - בקופת "מוקד העירוב", הנותנת סיוע, תמיכה, מידע לכולם!